

نام و نام خانوادگی:

علی شیروانی شیری

مقطع تحصیلی: دکتری

رشته و گرایش:

علوم تربیتی_ فلسفه تعلیم و تربیت

دانشکده: علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان

استادان راهنما:

دکتر حسنعلی بختیار نصرآبادی و دکتر محمد حسین حیدری

تاریخ دفاع: 1392/07/29

بررسی تطبیقی مبانی فلسفی تربیتی و شگردهای جلوه‌گری مقوله‌های "اقتدار و آزادی" در داستان‌های فارسی و انگلیسی کودک

چکیده: بحث آزادی کودک و اقتدار بزرگسال از جمله مسائل اساسی مطرح در تعلیم و تربیت و هم ادبیات کودک است. هدف تحقیق حاضر بررسی تطبیقی مبانی فلسفی تربیتی و شگردهای جلوه‌گری مقوله‌های "اقتدار و آزادی" در داستان‌های فارسی و انگلیسی کودک بوده است. برای دستیابی به این هدف، کتاب‌های داستانی تصویری برجسته فارسی و انگلیسی به دقت واکاوی شد تا شگردهای به‌کاررفته توسط مؤلفان آثار در تحقق بخشیدن به مقوله‌های "اقتدار و آزادی" تعیین شود. محقق در این پژوهش پس از بررسی و تحلیل مجزای آثار فارسی و انگلیسی، نوع شگردهای یادشده و شیوه استفاده از آن‌ها را با هم مقایسه کرده است و همچنین رویکردهای فلسفی تربیتی مؤلفان به رابطه اقتدار و آزادی را تعیین نموده است. داستان‌های بررسی شده در این پژوهش 10 داستانی تصویری فارسی و 10 داستانی تصویری انگلیسی منتخب توسط چند تن از متخصصان ادبیات کودک و نوجوان بود که با روش تحلیل محتوای کیفی قیاسی و روش تحلیل محتوای کیفی استقرایی تحلیل شدند. تحلیل و بررسی آثار نشان می‌دهد که در هر دو گروه داستانی تصویری‌های فارسی و انگلیسی، به میزان زیادی از شگردها و عناصر داستانی رهایی‌بخش استفاده شده است. از میان شگردهای موجود، درونمایه پنهان، پی‌رنگ باز، زاویه دید سوم شخص، چندصدایی در متن و تصویر، بهره‌گیری از شخصیت‌های پیچیده، توانمند و پویا و شخصیت‌پردازی غیرمستقیم و شگردهای غلبه تصویر بر متن و تمرکززدایی، رهایی‌بخش هستند و در مقابل، درونمایه آشکار، زاویه دید دانای کل و دانای کل محدود و اول شخص، تک‌صدایی در متن و تصویر، بهره‌گیری از شخصیت‌های ساده، غیرتوانمند و غیرپویا و شخصیت‌پردازی مستقیم اقتدارگرا هستند که البته میزان رهایی‌بخشی یا اقتدارگرا بودن در برخی از آن‌ها متفاوت است. از شگردهای تمرکززدایی به میزان متفاوت در تمام داستانی تصویری‌های فارسی و انگلیسی استفاده شده است. کشف شگردهای تک‌واژه‌نویسی، مورب‌نویسی، وارونه‌نویسی، بهره‌گیری از شکل‌ها، رنگ‌ها و فونت‌های مختلف در متن و تغییر جهت خط نوشتاری به‌عنوان شگردهایی تمرکززا، از جمله یافته‌های ویژه این پژوهش است.

تحلیل فلسفی تربیتی داستان‌ها نیز نشان می‌دهد که در دو داستان از داستان‌های فارسی و سه داستان از داستان‌های انگلیسی، رویکرد مؤلف به رابطه اقتدار و آزادی از نوع رابطه "ابتدا اقتدار و سپس آزادی" است و در بقیه داستان‌های فارسی و انگلیسی رابطه "دیالکتیک" وجود دارد. در پایان الگوی فرایندمدار به‌عنوان الگوی مطلوب جهت تألیف و یا نقد و بررسی کتاب‌های داستانی تصویری با نگاهی فلسفی تربیتی، معرفی می‌شود.

کلمات کلیدی: فلسفه ادبیات کودک، ادبیات کودک، اقتدار، آزادی، مبانی فلسفی تربیتی، کتاب‌های داستانی تصویری